
Ігар Бабкоў

...аблокi – гэта лета,
будызм і сьвядомасьць...

Цывілізацыя Заходняга будызму

Пра будызм я анічога ня ведаю. Таму мае словы ня будуць *ведай* пра будызм. Чым яны будуць, я таксама ня ведаю. Магчыма, яны нагадаюць камусьці аблокi, якія павольна плывуць у вышыні. Калі аблокi зьнікаюць, застаецца чыстае, яснае неба, і мы разумеем: гэтае неба, якое хавалася пад аблокамі, і ёсьць будызм.

Калі мы скіроўваем свой зрок усярэдзіну, паўстае спакуса сказаць: аблокi – гэта нашыя думкі, а неба – гэта нашая сьвядомасьць.

Онталагічны статус гэтых аблокаў дзіўнаваты: мы паводзім сябе такім чынам, як быццам мы ёсьць іх валадарамі.

Мы імкнемся думаць пра аблокi, складаем з іх сілагізмы і трактаты, паэмы і цыркуляры.

Мы прагрызаем у аблоках свае маленькія калідоры, робім утульныя норкі, непраходныя лабірынты, замкі і палацы.

Забываючы, што жыцьцё – гэта вялікае мастацтва ўвесь час заставацца ні з чым.

Бо ўрэшце рэшт аблокі сплываюць, пакідаючы нас сам насам з тым, што неўпрыкмет было, прысутнічала недзе побач... Пакідаючы нас з пустэчай, нішчымніцай уласнага неіснавання.

111

Упершыню я натыкнуўся на пустэчу ў дзяцінстве, чытаючы бясконцыя раманы пра савецкіх інжынераў, аніак ня цямячы, пра што ідзе гаворка, — па-за дрыготкай паверхняй словаў *анічога не было*, і гэтае *анічога* дражніла й вабіла, нават спакушала. Менавіта тады я адчуў тоеснасць сансары й нірваны – і ўжо больш ня блытаў сябе з іншымі, бо ўсе астатнія існавалі, як быццам гэтая рэальнасць дадзеная нам аднойчы і назаўсёды, іншай ня будзе.

Значна пазней, ужо блукаючы па Менску, я апантана шукаў з яе выйсьце. Альбо, наадварот, шукаў уваход, спосаб з ёй прымірыцца, прыняць яе. Бо рэчаіснасць вакол мяне была запоўненай дарэшты, але вельмі дзіўным чынам: у яе немагчыма было ўвайсці простым шляхам... Уваход быў недзе побач, магчыма праз іншую рэчаіснасць.

Гэтым уваходам магла быць філасофія, магла быць паэзія, але таксама й старыя абшарпанія дзверы ў звычайным пад'ездзе, у якім на другім паверсе сядзелі 15 катоў і ўважліва вывучалі тых, хто паўз іх праходзіў. Бо ясна, што калі 15 катоў здольныя сабрацца разам у нашай рэчаіснасці, то ўжо ня ўсё так безнадзейна, недзе мусяць быць дзверы.

Галоўнае, не здавацца, не засынаць разам з усімі... Менавіта ў пошуках такога месца мы знайшлі сябе аднойчы ў невялічкай халоднай кавярні... Ня памятаю, хто першы даў ёй імя «У Топія».

...Стары Топій заўсёды стаяў за стойкай, некаторыя лічылі яго армянінам, ён сам ніколі не пярэчыў, адно дбайна і засяроджана пералічваў рэшту. І толькі пад вечар, у стомленым моракі сутоньня, адкульсьці здалёк пачыналі выплываць гартанныя гукі незнаёмай мовы, і ўсе заціхалі і нават не настойвалі на абавязковай каве, а толькі сядзелі й чакалі, калі ўсё зьменіцца, прастора рассунецца як дэкарацыя, і годна ўвойдуць Богі.

Ці змаглі б мы насамрэч вытрымаць боскую раскошу, калі б гэта аднойчы адбылося, пытаўся Райнэр Марыя, і Шосты патрыярх пахітваў галавой у рытме незнаёмай, аднаму яму чутнай музыкі, ўжо напэўна ня Скрабін і ня Малер, з ягонай куртуазнай *Зямлэй*, а штосьці больш страшнае, нават невыноснае... штосьці, што ў стане разбурыць

дарэшты Менскую летаргію... схаладзелыя далоні, працягнутыя на-
сустрач, і Герда беспаспяхова спрабуе выцягнуць кавалачак шкельца.
Так, ад гэтага не паміраюць, але на ўсё жыццё застаюцца крыху інва-
лідамі: ты ўжо ніколі ня зможаш стаць дрэвам, стаяць пад шалёным
ветрам з Усходу, трымаць цымяны Менскі агонь, які зьяўляецца раз на
паўстагоддзе, і тады ўсё змяняецца, канец летаргіі, усе чагосьці
шукаюць і Няміга, якая сьпіць на дне сваіх крывавых берагоў, выходзіць
на паверхню і залівае сваімі метафізічнымі водамі ўсё наваколле і вось
мы ўжо плывем па гэтай рацэ часу незваротна, а Менскі агонь палае
ў нашых душах...

...Потым пачынаўся вецер з Усходу, заўсёды пачынаўся вецер з
Усходу, які зноў засыпаў усіх крупінкамі летаргіі, і ў Менску
раскашавала будыйскае лета, квітнелі атрутныя кветкі, і нірвана была
такой блізкай...

Так, нам было добра ў гэтай кавярні. Магчыма, мы здолелі б прат-
рымацца там да канца. Але ў выніку невытлумачальных падзеяў,
дзіўных разломаў нас вынесла ў вялікі сьвет, пра які мы тады нават
ня марылі. Вакол была рэальнасьць, і ў гэтай рэальнасьці мы не
існавалі.

111

Напэўна тады я ўпершыню паспрабаваў пісаць. Напачатку гэта
было памкнёньне крыху сагрэць далоні, потым — спроба прагнуцца,
засьцерагчыся ад неіснаваньня.

Бо калі вядзеш асадку, дакладна разумеш, што рука працінае пу-
стэчу, але яна пачынае гучаць, гаварыць рознымі галасамі, і вось ужо
там, дзе было Нішто, паўстае парк альбо кніга. І недзе далёка, на даля-
глядзе, нібы шляхапаказальная зорка... сьвяціла вечнасьць...

Але якраз з вечнасьцю і былі найбольшыя праблемы. Тое, што зда-
лёк здавалася вечнасьцю – зблізу выглядала пустым халодным пакоем
памяці, у якім час метадычна пакідаў падзеі, твары, вобразы, пакідаў,
як у каморы захоўваньня, спадзеючыся, што хтосьці прыйдзе і забярэ...

Вечнасьць, далёкая халодная птушка, уцякала ад нас на ўсіх нашых
дарогах, усіх гасьцінцах, шляхах, сьцежках, пуцінках, клінаменах, вы-
падковых і невыпадковых затрымках... Ня вечнасьць, а пустэча ўратуе
вас, казаў на разьвітаньне Шосты патрыярх, бо насамерч адно пустэча
гоіць па-сапраўднаму...

...і таму, творачы міты, сам застаешся пустым і няствораным, як
Джойс, ад якога ўрэшце не засталася нічога, апрача знакаў, бо чым
больш упускаеш у сябе гэтыя твары, галасы, гукі, чым больш дазва-
ляеш ім быць побач, чым больш дазваляеш сабе стацца ўсім гэтым,
— тым больш спускаешся, тым больш супадаеш – з празрыстым
паветрам вечнай восені, са сьцежкай

Да
Чыстай адсутнасці
Далікатнага неіснавання
Адсланення ад бытнага

Да
Абуджэння сярод вялікага сну (а прагнуцца можна толькі ў іншы сон)...

Дачакацца
калі
з нічога
з пустэчы
паўстане чароўная музыка
неістотная дробязь
словы, складзеныя ў рытм, подых эмоцыі
сон
мелодыя руінаў

III

Такім чынам, пра Заходні будызм можна сказаць па-рознаму.

Напрыклад:
Вечнасць – гэта неба, быццё і аблокі.

Альбо:
Аблокi – гэта лета, будызм і сьвядомасць.

Альбо:
Сьвядомасць – засохлая кветка на старонках вершаў пра лета.

Ці нават:
У чыстым заходнім небе няма Буды Амітабхі.

